

Matjaž Klemenčič

SLOVENCİ V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE

Referat na 25. zborovanju slovenskih zgodovinarjev v Murski Soboti, 1.—3. oktobra 1990.

Zgodovina Slovencev v ZDA predstavlja zgodovino naseljevanja, zgodovino ustvarjanja in razvoja naselbin ter organizacij, ki so delovale na nivoju celotnih Združenih držav kot krovne organizacije tistih, ki so delovale po naselbinah, hkrati pa tudi zgodovino na stotisoče usod posameznikov, izseljencev in njihovih potomcev.¹ Slovenci so se v ZDA začeli naseljevati v 80-tih letih 19. stoletja v večjem številu. Prejšnje obdobje predstavlja obdobje pionirjev. Časovno prvi slovenski naseljenci v ZDA so bili protestanti, ki so se po izvedeni protireformaciji v slovenskih deželah v začetku 17. stoletja izselili najprej v Nemčijo, nato pa v ZDA. Tu so skupaj z Nemci ustanovili naselbino Ebeneser v Georgiji, ki pa jo je uničila secesijska vojna.² Škof Friderik Baraga in njegovi misijonarji so bili časovno naslednji slovenski naseljenci v ZDA, ki so delovali v Minnesoti, Michiganu in Wisconsinu.³ Iz političnih razlogov so se v ZDA naselili utopični socialisti z Andrejem Bernardom Smolnikarjem,⁴ po letu 1848 pa se v ZDA naseljujejo tudi politični emigranti, aktivni udeleženci revolucije 1848, med njimi tudi Anton Fuster, ki je bil po rodu iz Radovljice.⁵ Seveda je vprašljivo, koliko lahko te ljudi, katerih geografsko etnični izvor je bil res slovenski, štejemo za del slovenskih priseljencev v ZDA, saj so tiskali v nemškem jeziku in večinoma niso vplivali na nadaljnji potek izseljevanja v ZDA. Slovence zasledimo tudi med vojaki v secesijski vojni.

Od konca 70-tih in začetka 80-tih let 19. stoletja sledimo velikemu valu izseljevanja s slovenskega etničnega ozemlja; 90 % prekomorskih izseljencev se je vse do 1. svetovne vojne usmerjalo v ZDA. Med obema vojnoma oziroma od leta 1924 dalje je izseljevanje Slovencev v ZDA spričo restriktivne ameriške zakonodaje usihalo. Leta 1920 so Američani našteali ob ljudskem štetju 228.000 Slovencev prve in druge generacije. Po letu 1945 je v ZDA prišlo v letih 1949—1952 okrog 3000 Slovencev, ki so se naselili iz političnih razlogov. V 60-tih in 70-tih letih pa se je v ZDA naselilo še dodatnih 2000—3000 Slovencev, večinoma ekonomskih priseljencev ali pa zakonskih družic in drugov ameriških državljanov. V bistvu lahko govorimo o dveh vrstah priseljencev: klasičnih, ki so šli s trebuhom za kruhom vse do leta 1945, in tistih, ki so se v ZDA naselili iz političnih razlogov. Med njimi so obstajale velike razlike tako v izobrazbeni strukturi, kot tudi v politični orientaciji. Te razlike pa vendarle niso bile tolikšne, da se ne bi večina izseljencev, ki so se naselili po 2. svetovni vojni, naseljevala v bližini klasičnih naselbin.

Po znani in v izseljenski literaturi zelo velikokrat opisani proceduri na Ellis Islandu⁶ so se izseljenci napatili v svoje naselbine. Računamo, da se je

¹ Matjaž Klemenčič, *Ameriški Slovenci in NOB v Jugoslaviji, Naseljevanje, zemljepisna razprostranjenost in odnos ameriških Slovencev do stare domovine od sredine 19. stoletja do konca druge svetovne vojne*, Maribor (Založba Obzorja) 1987, str. 77—83.

² Prim. Gerald Govorchin, *Americans from Yugoslavia*, Gainesville, University of Florida Press, 1961, str. 62—80.

³ Prim. Alojz Rebula, *Duh velikih jezer, Lik Ireneja Friderika Barage, Mohorjeva družba, Slovenske večernice* 131, Celje 1980, 309 strani. Maksimilijan Jezernik, *A Portrait of the First Bishop of Marquette*, based on the Archives of the Congregation de Propaganda Fide. New York, N. Y., *Studia Slovenica*, 1968, 155 strani.

⁴ Janez Stanonik, *Andrej Bernard Smolnikar, Slovenski koledar, Ljubljana (Slovenska izseljenska matica)* 1962, str. 170—174.

⁵ Prim. Janez Stanonik, *Ameriška leta slovenskega izobraženca Antona Fustra*; *Slovenski koledar, Ljubljana* 1980, str. 197—204.

⁶ Louis Adamic, *Laughing in the Jungle*, New York Arno Press, 1960, str. 20—35.

okrog tričetrt slovenskih izseljencev naselilo v državah New York, Pennsylvanija, Ohio in Illinois. Med njimi lahko govorimo o Ohiju in Pennsylvaniji kot o državah, kjer se je naselilo največ slovenskih naseljencev. Mesta, v katerih je bilo največ Slovencev, so Cleveland, Chicago, Joliet, Detroit, Millwaukee, Pittsburgh, Denver, Pueblo Leadville, San Francisco in Los Angeles. Poleg tega so se Slovenci naseljevali tudi v manjših rudarskih naselbinah, še zlasti omembe vredne so tiste manjše naselbine v zahodni Pennsylvaniji, v katerih se je razvijalo rudarstvo in z njim povezana industrija.

V vsakem od teh mest oziroma naselbin so Slovenci zgradili tri osnovne mreže svojega obstoja. Ustanovili so bratska podporna društva, ustanovili so fare in zgradili cerkve, zgradili pa so tudi slovenske narodne domove.⁷

Bratska podporna društva so ustanovili izseljenci sredi 19. stoletja z namenom, da bi se lahko sestajali, hkrati pa tudi z namenom, da bi si pridobili na podlagi samopomoči sredstva za pomoč v primeru bolezni ali smrti. Bratske podporne organizacije so nastale na podlagi povezav teh društev. Pred prvo svetovno vojno in med njo so slovenski Amerikanci ustanovili kar osem slovenskih bratskih podpornih organizacij, ki so igrale vlogo velikih zavarovalnih družb, saj ameriška država v tistem času ni poznala socialnega zavarovanja. Poleg svoje osnovne funkcije so opravljale tudi vlogo kulturnega in političnega združevalca slovenskih izseljencev. Različna politična naravnost slovenskih izseljencev, ki je bila zrcalna slika politične diferenciacije v stari domovini, delno pa tudi že posledica diferenciacije v novi domovini, prav tako pa njihova razpršenost v vseh državah ZDA, je pripeljala do tako velikega števila slovenskih narodno podpornih organizacij v ZDA.

Prvo slovensko podporno društvo je bilo ustanovljeno že leta 1882 v Calumetu. To je bilo podporno društvo sv. Jožefa, iz katerega je čez nekaj let nastala Slovensko-hrvatska zveza, ki se je čez štirideset let združila s Hrvatsko bratsko zajednico v Pittsburghu. Poleg teh so pred drugo svetovno vojno obstajale še naslednje organizacije: Kranjsko-slovenska katoliška jednota (KSKJ), ustanovljena leta 1894, s sedežem v Jolietu, Illinois; Jugoslovanska katoliška jednota (JSKJ), ustanovljena leta 1898, s sedežem v Elyju, Minnesota; Slovenska narodna podporna jednota (SNPJ), ustanovljena leta 1904, s sedežem v Chicagu, Illinois; Zapadna slovanska zveza (ZSZ), ustanovljena leta 1908, s sedežem v Denverju, Colorado; Slovenska svobodomiselna podporna zveza (SSPZ), ustanovljena tudi leta 1908, s sedežem v Chicagu, Illinois; Slovenska dobrodela zveza (SDZ), ustanovljena leta 1910, s sedežem v Clevelandu, Ohio, in Jugoslovanska podporna zveza Sloga (JPZ Sloga), ustanovljena leta 1915, s sedežem v Milwaukeeju, Wisconsin.

Slovenska svobodomiselna podporna zveza se je leta 1941 združila s Slovensko narodno podporno jednoto. Tri izmed obstoječih organizacij so spremenile svoje ime: Jugoslovanska katoliška jednota se je preimenovala v Ameriško bratsko zvezo leta 1940, medtem ko je Kranjsko-slovenska katoliška jednota postala Ameriška slovenska katoliška jednota šele leta 1962; Slovenska dobrodela zveza pa se je preimenovala v Ameriško dobrodavno zvezo.

Posamezne slovenske podporne jednote so imele pred prvo svetovno vojno precejšnje število članov. Razlikujemo jih po političnem prepričanju. Slovensko narodno podporno jednoto s sedežem v Chicagu, v državi Illinois, so ustanovili leta 1904 liberalci in socialisti. Ob ustanovitvi je imela 200 rednih članov, medtem ko je imela leta 1914 11.250 članov in 101.414 \$ premoženja. Kranjsko-slovenska katoliška jednota, ki so jo, kot to pove že ime, ustanovili slovenski katoliški duhovniki, je imela ob ustanovitvi leta 1894 v Jolietu (Illinois) 500 članov, leta 1914 pa že 12.199 članov in 312.030,18 \$ premoženja.⁸ Tik pred izbru-

⁷ Matjaž Klemenčič, *Interethnic Conflict and Cooperation among ethnic Groups in Cleveland, the case of Slovenians, Maribor 1990*, unpublished manuscript.

⁸ Matjaž Klemenčič, *Ameriški Slovenci in NOB v Jugoslaviji*, n. d., str. 77–79.

hom druge svetovne vojne, leta 1937, pa so bile v ZDA naslednje slovenske narodno podporne jednote: Družba svete družine s 1645 člani, Jugoslovanska katoliška jednota (kasnejša Ameriška bratska zveza) s 23.097 člani, Jugoslovanska podporna zveza Sloga z 2504 člani, Kranjsko-slovenska katoliška jednota s 35.258 člani, Prvo Szlovensko bratsko pomožno društvo s 1490 člani, Slovenska dobrodelna zveza z 11.240 člani, Slovenska svobodomiselna podporna zveza z 9100 člani, Slovenska ženska zveza z 8934 člani, Zapadna slovanska zveza s 3760 člani in Slovensko-hrvatska zveza s 1411 člani.

Vsaka od teh organizacij je imela svojo politično in svetovnonazorsko orientacijo. Manjše podporne jednote so imele svoje članstvo le iz nekaterih predelov ZDA; Družba svete družine le v Illinoisu in okoliških državah, Jugoslovanska podporna zveza Sloga le v Wisconsinu, Zapadna slovanska zveza skoraj izključno v Coloradu, Slovenska dobrodelna zveza pa le v Ohiu, medtem ko je Prvo Szlovensko bratsko pomožno društvo združevalo le prekmurske Slovence v Bettlehemu in okolici, v Pennsylvaniji. Velike narodne podporne organizacije so imele svoje podružnice po vseh ameriških zveznih državah. Glavne razlike med njimi so bile v njihovi svetovnonazorski usmeritvi. Kranjsko-slovenska katoliška jednota je od svojih članov zahtevala, da so verni katoliki. Imela je svojega duhovnega vodjo, ki je bil katoliški duhovnik. Vsaka podružnica je imela svojega duhovnika. Ta stroga ureditev je pripeljala do ustanavljanja novih slovenskih narodno podpornih organizacij z liberalnejšo ureditvijo. Končno pa je bila leta 1904 ustanovljena Slovenska narodna podporna jednota, ki je verska vprašanja povsem ločila od svojega poslovanja, saj je vernost ali nevernost imela za zasebno zadevo vsakega posameznika.⁹

Vsaka teh organizacij je imela svoje glasilo, ki ga je ustanovila v lastni režiji ali pa ga je finančno podpirala: »Amerikanski Slovenec« je bil glasilo Družbe svete družine in Zapadne slovanske zveze, Ameriška bratska zveza je imela glasilo »Novo dobo«, Slovenska narodna podporna jednota je imela sprva »Glasilo SNPJ«, po letu 1916 pa »Prosveto«, Slovensko-hrvatska zveza je imela »Jugoslovanski glasnik«; Slovenska ženska zveza »Zarjo«, Slovenska dobrodelna zveza »Ameriško domovino«, Kranjsko-slovenska katoliška jednota »Glasilo KSKJ« itd. V teh glasilih so objavljali poleg poročil s sej glavnih odborov jednot, ki so se ukvarjali predvsem s poslovanjem jednot kot zavarovalniških družb, tudi stališča jednot do političnih vprašanj, tako do ameriške politike kot tudi do političnih problemov v zvezi s staro domovino.

Poleg etničnih časopisov, ki so izhajali v povezavah z narodno podpornimi jednotami, so ameriški Slovenci izdajali tudi posamezna glasila, ki niso imela neposrednih povezav z narodnopodpornimi jednotami. Da so lahko izdali časopis, je bilo potrebno, da je obstajalo dovolj veliko število naročnikov, da je obstajal urednik časopisa ter materialna baza za izdajanje časopisa, to je zlasti tiskarna. Tudi nekateri časopisov, ki smo jih zgoraj omenili kot glasila narodnopodpornih organizacij, so to postali šele kasneje, saj so časopisi pričeli izhajati še pred nastankom posamezne jednote, časopisi so tudi igrali pomembno vlogo v organiziranju teh jednot. Časopisi, ki so bili vezani na jednote, pa so bili v svojih edicijah navadno razdeljeni na dva dela, torej na t. i. obvezne številke, v katerih so izdajali članke, vezane na vprašanja jednot, in na tiste edicije, v katerih so tiskali članke, vezane na politično orientacijo jednote, kakor tudi zabavno berilo. Prosveta je enkrat tedensko izhajala kot obvezna številka, petkrat tedensko pa le kot časopis, ki so ga člani jednote dobivali po znižani ceni, vendar pa so morali zanj posebej plačati. V primeru izgub časopisa, so te izgube krili iz blagajne Jednot.¹⁰

⁹ Ivan Mladineo, Narodni Adresar Hrvata, Slovenaca, Srba, New York 1937, str. 9–29.

¹⁰ Zapisniki sestankov glavnega odbora Slovenske narodne podporne jednote, objavljeni v Prosveti. Na skoraj vsakem sestanku se je pojavilo tudi vprašanje kritja stroškov za primanjkljaj Prosvete.

Morda najpomembnejša institucija ameriških Slovencev je bila etnična cerkev. Že kmalu po naselitvi so pričeli ustanavljati po naselbinah katoliške fare z etničnim predznakom. V obdobju od 1885 do konca 2. svetovne vojne so Slovenci ustanovili 45 katoliških far.¹¹ Postopek za ustanovitev fare je zahteval, da se je zbralo določeno število izseljencev, ki so navadno pisno zaprosili škofa teritorialne škofije, v kateri so bili, za ustanovitev župnije. Škof je seveda z veseljem dovolil ustanovitev župnije, ki je bila vezana na njegovo škofijo. Izseljenci so potem zbrali denar, škof jim je poslal župnika in pričeli so z gradnjo cerkve. Župniki so navadno prišli iz starega kraja, čeprav škofje niso radi gledali župnikov, ki so bili izobraženi v starem kraju. Že zelo zgodaj so se pojavile pri škofih tendence, da so raje na ta ali oni način pripeljali študenta teologije iz starega kraja in ga potem došolali v Ameriki. Zanimivo je, da so ti slovenski študentje teologije študirali v istem semenišču, to je v St. Paulu v Minnesoti. Pred 1. svetovno vojno je tam študiralo okrog 20 slovenskih študentov. O tem nam pričajo tudi spomini dr. Kerna.¹² V ZDA je delovalo v prvi polovici 20. stoletja preko 150 duhovnikov, ki so bili rojeni na Slovenskem ali pa so bili slovenskega porekla. Deloma so delovali kot župniki v slovenskih farah, deloma pa v teritorialnih župnijah v ZDA. Neredki so bili tudi primeri, ko so spričo pomanjkanja slovenskih duhovnikov slovenske duhovnike zaposlovali na slovaških, čeških ali pa hrvaških farah in obratno, tudi slovenske fare v ZDA so včasih imele poljske ali pa hrvaške župnike. Seveda so se ti župniki naučili slovenščine. V korespondencah med duhovniki najdemo precej pisem župnikov, ki so iskali kaplane, ki bi znali slovensko. Gre pri tem za to, da so bili župniki vezani na škofije, da je bila premestitev župnika iz ene v drugo škofijo, razen v primerih redovnikov, zelo težavna naloga. Med Slovenci v ZDA so posebno vlogo odigrali frančiškani, ki so zgradili svoj sedež v obliki samostanov v Lemontu, 100 kilometrov južno od Chicaga. Gradnja cerkva je zahtevala visoka finančna sredstva, tako da so izseljenci morali zbrati precej denarja za gradnjo le-teh. Zanimivo pri tem je, da je lastnik cerkve ostajal škof, tako da je bil vedno škof tisti, ki je podpisoval pogodbe in nominalno urejal stvari na relaciji med župnikom, farani in podjetniki, ki so gradili cerkve. Farani so dajali denar, župnik je organiziral gradnjo in spodbujal k dajanju denarja s strani faranov, škof pa je bil lastnik vsega premoženja fare.¹³

Zelo težko govorimo v Ameriki o slovenski etnični cerkvi, saj te institucije praktično ni bilo. Nekateri drugi večji katoliški narodi oziroma priseljenci iz vrst teh narodov so v ZDA ustanavljali svojo etnično cerkev. Tako so imeli organizirano svojo cerkev v ZDA Poljaki.¹⁴ Bile so posamezne slovenske fare, ki so bile del ameriških škofij, medtem ko povezav med farami izven okvirov škofij praktično ni bilo. Tako formalno ni bilo možnosti za povezave med slovensko katoliško hierarhijo na primer v Chicagu in v Clevelandu. Vendar pa so kljub temu slovenski duhovniki v ZDA navezovali stike med seboj na osebni ravni, v 30-tih letih pa so organizirali celo gibanje za slovenske katoliške shode in jih organizirali po skoraj vseh slovenskih naselbinah.¹⁵

Slovenski katoliški duhovniki in slovenske katoliške fare v ZDA so odigrale seveda tudi zelo pomembno vlogo v kulturnem in prosvetnem življenju. Organizirali so tudi šolstvo. Vsaka fara posebej je organizirala katoliško kulturno društvo, ki je prirejalo igre z nabožno vsebino. Prirejali so tudi koncerte. Pri tem so močno uspešno tekmovali z ostalimi organizacijami. V vsaki večji naselbini smo tako imeli kulturno-prosvetne organizacije, ki so bile vezane na katoliško cerkev na eni strani ter kulturno-prosvetne organizacije, ki so bile

¹¹ Amerikanski Slovenec, Versko življenje ameriških Slovencev, 24. 9. 1939, str. 1.

¹² Kern, F. J. »Iz Alojzijevega v. St. Paulsko semenišča«, Ameriški družinski koledar, Chicago (Jugoslovanska socialistična zveza), str. 73–84.

¹³ Ave Maria Koledar, Lemont (Slovenian Franciscan Fathers), Imenik slovenskih duhovnikov v ZDA je bil objavljen vsako leto v letih od 1914–1988.

¹⁴ Andrzej Brożek, Polish Americans 1854–1939, Warsaw, 1985, str. 97–111.

¹⁵ Matjaž Klemenčič, Interetnic, n. d., str. 52–98.

vezane na t. i. napredne organizacije na drugi strani. Oboji so organizirali dramske večere, koncerte pevskih zborov ipd.¹⁶

Solstvo je bilo vezano na farne cerkvene šole. V večjih farah so organizirali posebne farne šole, v katerih so se otroci učili po programu ameriških osnovnih šol s konfesionalnimi dodatki, vezanimi na farne šole. Učni jezik je bil sicer angleščina, vendar pa so večinoma poučevali slovenščino kot predmet. Na ta način se je kulturna in jezikovna tradicija prenašala tudi na mlajše rodove. Jezikovne tečaje so organizirali tudi t. i. naprednjaki v slovenskih narodnih domovih. Vendar pa ti tečaji niso imeli tako trajnega učinka, kot je bilo to značilno za cerkvene šole. Katoliška cerkev je bila namreč že po svojem ustroju »večna«, tako da so šole, ko so jih enkrat ustanovili, obstojale vse dokler so imele dovolj učencev. Šole oziroma jezikovni tečaji, kot so jih ustanavljali t. i. napredni krogi v okvirih slovenskih narodnih domov, pa so bili vezani na enkratne prilike, bodisi na finančna sredstva bodisi na politiko.¹⁷

Ko so po 2. svetovni vojni prišli v Združene države kot razseljene osebe ubežniki iz Slovenije, so se naselili v slovenskih naselbinah, še zlasti v Clevelandu. Po posebnem naročilu dolgoletnega podpredsednika jugoslovanske vlade v izgnanstvu dr. Mihe Kreka so se ti izseljenci organizacijsko povezovali s starejšimi izseljenci.¹⁸ Tako so vstopali zlasti v organizacije in društva Kranjsko-slovenske katoliške jednote. Skušali so se organizirati tudi v okviru slovenskih narodnih domov, vendar pa so jim vodstva le-teh iz političnih razlogov preprečila prireditve v teh domovih. V teh domovih so namreč imeli vodstvo v rokah t. i. naprednjaki, člani Slovenske narodne podporne jednote. Med 2. svetovno vojno je ta struja podprla NOB in tako razumljivo ni bila navdušena nad sodelovanjem z novimi priseljenci iz vrst takratne politične emigracije. Tako so bili le-ti prisiljeni iti na svoje. Novi priseljenci so npr. v Clevelandu sedemdeset metrov od največjega slovenskega narodnega doma v ZDA, in takrat morda tudi na svetu, v katerem je bilo dovolj prostora za njihove prireditve, morali zgraditi Baragov dom, ki je tako postal središče t. i. novih priseljencev v Clevelandu.¹⁹ Tu so se potem sestajali slovenski povojni priseljenci, tu je bil sedež slovenske pisarne. Poleg tega so si kupili tudi zemljišče, kakih petdeset kilometrov od Clevelanda, na katerem so zgradili slovensko pristavo, rekreacijski center slovenske politične emigracije v Clevelandu. Tam imajo tudi pokopališče, kjer simbolično častijo žrtve masakrov v Sloveniji iz časov takoj po vojni. Vsako leto v juniju mesecu so tudi prirejali komemorativne slovesnosti v čast pobitim domobrancem.²⁰ Na teh slovesnostih se je nabralo vedno preko 2000 oseb, ki so prišle iz celotnih Združenih držav, še zlasti pa iz Toronta v Kanadi. Župan Clevelanda je v tem času vedno izdajal proklamacije, hkrati pa so imeli delo tudi jugoslovanski diplomatski konzularni predstavniki s pisanjem poročil o udeležbi in »napadih na NOB« v Clevelandu.²¹ Seveda so organizirali tudi organizacije, kakršna je bila Zveza protikomunističnih borcev in podobne, ki so se ukvarjale predvsem s staro domovino in političnimi razmerami v njej.

Ko govorimo o ameriških Slovencih, tudi ne moremo mimo njihove udeležbe v političnem življenju ZDA. Precejšnje število Slovencev je bilo na županskih mestih, še več pa v mestnih svetih v mestih, v katerih je bilo precejšnje število Slovencev. V Clevelandu je bilo tako v 30-tih letih sedem slovenskih članov mestnega sveta (mestni svet je takrat imel le 25 članov). Frank Lausche je postal župan mesta Clevelanda, prav tako je bil do nedavnega župan mesta Clevelanda George Voinovich, ki je po materi Slovenec. Med kongres-

¹⁶ Matjaž Klemenčič, Darja Emeršič, Ideja in poskusi izgradnje Slovenskega narodnega doma na St. Clairu v Clevelandu, Dve domovini Two Homelands, 1. 1990, str. 137–158.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Pogovor avtorja z dr. Jožetom Velikonjem v Ljubljani, 12. septembra 1990.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Vsako leto je o tem poročala Ameriška domovina.

²¹ Diplomatski arhiv Zveznega sekretariata za zunanje zadeve, Poročila generalnega konzula SFRJ v Clevelandu jugoslovanskemu veleposlanstvu v Washingtonu.

mani najdemo kar pet Slovencev, med njimi najbolj znan je bil John Blatnik. Že prej imenovani Frank Lausche pa je bil tudi celo desetletje guverner države Ohio ter štirikrat izvoljen za zveznega senatorja na listi demokratske stranke. Tako lahko rečemo, da so Slovenci vseh generacij imeli svoj vpliv tudi na ameriško politično življenje.²²

Summary

THE SLOVENES IN THE USA

Matjaž Klemenčič

The history of the Slovenes in the USA represents the history of settling, the history of settlements' foundation and their progress and the history of organizations that acted throughout the USA as head organizations to those that acted within settlements, and at the same with time the history of hundreds of thousands of individual destinies of immigrants and their descendants. The author deals with the history of Slovene parishes, Slovene national-supporting organizations and Slovene national homes. In the article the author describes the phases of Slovene colonization in the USA from the early 17th cent. up to now, and deals with the functions of national-supporting units and their changes from the end of 19th cent. up to now. He deals with the history of Slovene ethnic parishes in the USA in the period 1885—1990 as well as the Slovene schooling history in the USA. The author also deals with the organizational aspects and activity of the so called Slovene political immigration in the USA after the World War II.

²² Matjaž Klemenčič, *Interethnic*, n. d., str. 91—130.